

L'espiral de la llum de Josep Guinovart

CRBMC 11077

244 x 122 cm

Any: 2007

Acrílic, palla, filferro, cloves d'ou i aerosol sobre contraplacat

Conservació i restauració: Irene Panadés

Coordinació: Maite Toneu

Informes de conservació: Iris Garcia

Fotografia: Carles Aymerich

Procedents de la casa taller situada a Castelldefels i datades entre 1952 i 2007, es traslladen al CRBMC un conjunt de catorze obres de Guinovart per a ser objecte d'una intervenció de conservació i restauració.

De tipologies diverses (*collages*, pintura, pintura matèrica, etc.) i gran format, la gran majoria de les peces han requerit tasques de fixació de la policromia o dels elements matèrics afegits a l'obra (grans de mill, sorra, fang, fibres vegetals, paper de diari, reixeta de cadira, etc.), petites accions de neteja, algunes d'anòxia i reintegració i actuacions de conservació preventiva (protecció dels reversos).

Entre les obres intervingudes destaca, per la seva peculiar composició i el repte que ha comportat intervenir-la, l'obra *L'espiral de la llum*, datada el 2007 (any de la seva mort).

Sobre contraplacat de fusta, Guinovart pinta amb acrílics i adhereix, com un *collage*, brins de palla arreu, mentre un gran espiral de filferro travessa diagonalment la composició amb fragments de cloves d'ou enganxades i pintades de blanc per a ressaltar-ne la lluïssor. L'obra es completa amb la disposició de fustes clavades als angles inferior dret i superior esquerra, dins la zona de color negre.

El problema més important que presenta la peça quan arriba al CRBMC és el despreniment i la mala adhesió a la capa pictòrica d'alguns dels materials que Guinovart utilitza per al *collage*. Molts brins de palla es mouen o ja s'han després, l'espiral (subjectat al plafó amb grapes) es troba separat del suport en alguns punts i és en aquest moviment que ha arrossegat la policromia arrencant-la de la superfície. A més, l'extrem superior de l'espiral presenta una deformació (causada per un cop o una manipulació incorrecta de la peça).

Però el moll de l'ós de la intervenció rau en l'estat de les cloves d'ou. N'hi ha moltes que han saltat i s'han trencat. Es mouen en fragments per sobre de la peça, i per la documentació que ens arriba de l'obra, constatem que se n'han perdut algunes.

L'espiral de la llum

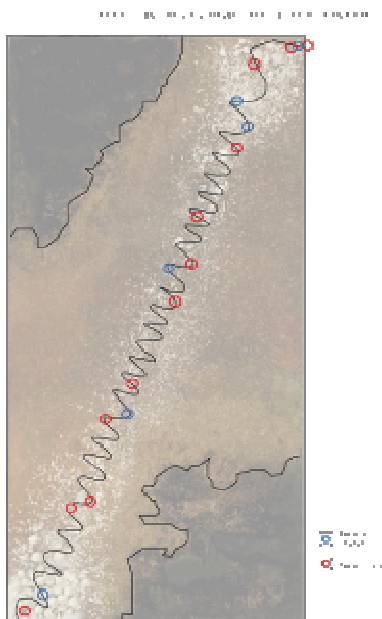

Estat de l'obra quan arriba al CRBMC. S'observen cloves d'ou despreses i l'espiral deformat en el seu extrem

Així, la intervenció ha consistit a fixar el filferro a la superfície pictòrica amb un cianocrilat i redreçar l'extrem deformat en la posició original, seguint la documentació fotogràfica anterior de l'obra. Pel que fa als brins de palla que es mouen (susceptibles de caure), es fixen amb un acetat de polivinil de pH neutre barrejat amb Tylosse® per tal d'augmentar-ne la viscositat i la reversibilitat. I els fragments de clova d'ou, s'enganxen amb cianocrilat al filferro seguint fotos anteriors.

Un cop fixats els elements no estables de l'obra, es fa una neteja mecànica (anvers i revers) de les acumulacions de pols, teranyines i insectes morts (aranyes) que presentava la peça. Aquesta neteja mecànica es fa amb microaspiració o paletina, segons la zona i el risc de despreniments.

Finalment, després de contactar amb la filla del pintor, es decideix reposar el material perdut (cloves d'ou) seguint fotografies anteriors de l'obra. Se substitueixen amb noves cloves d'ou (trencades de la mateixa forma i col·locades en la mateixa posició sobre l'espiral), que es pinten amb pintura a l'aigua vinílica imitant la pinzellada i to de les originals. Per evitar cap fals històric, es confecciona un mapa de reposicions que documenta i mapeja cada clova d'ou restituïda.

Mapa de reposicions que indica la posició de les cloves d'ou. En blau, les originals col·locades de nou a l'espiral, i en vermell, les reposades de nou

En resum, considerem que aquesta intervenció ha estat un treball interessant perquè ha plantejat l'etern dilema de la restitució de materials en l'art contemporani. Així, a partir de la consulta a la filla del pintor, l'enfocament de la intervenció s'orienta a considerar l'obra com una manifestació d'intencions de l'artista en la qual, si és necessari, cal actualitzar el missatge per tal que l'obra segueixi comunicant allò que l'artista volia explicar-nos. Tot i això, la documentació de la intervenció i el mapa de reposicions possibiliten tornar a recuperar, si mai escau, l'obra en les mateixes condicions en què ens va arribar.

Esther Gual

Detall de la zona de l'espiral i les cloves d'ou un cop finalitzada la intervenció